

Đề bài

Tìm hiểu cảm hứng
về đất nước trong
thơ ca thời kì kháng
chiến chống Pháp
qua những bài thơ
đã học.

Bài làm

“Trong cuộc chiến tranh nhân dân của chúng ta, tiếng súng, tiếng nhạc, tiếng thơ cùng hòa điệu” (Hoài Thanh). Văn học trong chín năm kháng chiến chống Pháp đã ghi nhận nhiều bài thơ trong sáng và tài hoa, mà nguồn cảm hứng sáng tác hàng đầu là cảm hứng về đất nước. Đọc những bài thơ ấy, chúng ta không thể không rung cảm sâu sắc với tâm hồn các nhà thơ, những người đã phác họa hình ảnh đất nước bằng ngôn ngữ nghệ thuật.

Trước tiên, chúng ta tìm hiểu nguyên do vì sao cảm hứng về đất nước lại là cảm hứng chủ đạo trong thơ ca thời kháng chiến chống Pháp. Yêu thơ là truyền thống tốt đẹp của dân tộc ta. Thơ ca luôn luôn gắn bó với cuộc sống đời thường cũng như trong chiến tranh gian khổ của nhân dân ta. Trong chín năm kháng chiến chống Pháp, thơ ca đã nối tiếp và phát huy truyền thống đó. Trong thực tế kháng chiến khắt khe và gian khổ, thơ ca có ưu thế phát triển hơn bất cứ thể loại văn học nào khác. Nhà thơ đã sáng tác, góp phần cùng nhân dân đấu tranh giành độc lập, tự do cho tổ quốc. Hơn nữa cuộc kháng chiến xuất phát từ lòng yêu nước, nên cảm hứng về đất nước là cảm hứng lớn nhất, phong phú nhất về cuộc sống và chiến đấu của nhân nhaanta.

Nguồn cảm hứng về đất nước được thấy rõ từ những dòng thơ thể hiện niềm vui và niềm tự hào về đất nước đã thuộc về ta:

*Trời xanh đây là của chúng ta
Núi rừng đây là của chúng ta
Những cánh đồng thơm mát
Những ngả đường bát ngát
Những dòng sông đỏ nặng phù sa.*

(Nguyễn Đình Thi)

Đó là niềm vui phơi phới khi đất nước vừa được giải phóng.

*Đẹp vô cùng, Tổ quốc ta ơi!
Rừng cọ, đồi chè, đồng xanh ngào ngạt,
Nắng chói sông Lô, hò ô tiếng hát
Chuyền phà rào rạt bến nước Bình Ca.*

(Tố Hữu)

Và tự hào về truyền thống đất nước anh hùng:

*Nước chúng ta
Nước những người chưa bao giờ khuất
Đêm đêm rì rầm trong tiếng đất
Những buổi ngày xưa vọng nói về.*

(Nguyễn Đình Thi)

Càng yêu đất nước quê hương, càng đau xót khi đất nước bị giặc xâm lược giày xéo. Là chúng nhân, nhà thơ đau xót trước cảnh tang tóc của quê hương:

*Ôi những cánh đồng cháy máy
Dây thép gai đâm nát trời chiều*

(Nguyễn Đình Thi)

Ai trong chúng ta không khỏi đau thương, kinh hoàng trước cảnh tiêu hủy, tàn phá của giặc thù? Hoàng Cầm đã viết những dòng thơ chân thành, đơn sơ mà thống thiết:

*Quê hương ta từ ngày khủng khiếp
Giặc kéo lên ngùn ngụt hung tàn
Ruộng ta khô
Nhà ta cháy*

Càng đau thương, căm thù, nhân dân ta càng anh dũng chiến đấu, hi sinh vì đất nước. Lốp lốp thanh niên lên đường chiến đấu. Nhà thơ đã xúc động trước hình ảnh người chiến sĩ hiến dâng tuổi trẻ cho đất nước:

*Rải rác biên cương mồ viễn xứ
Chiến trường đi chẳng tiếc đời xanh
Áo bào thay chiếu anh về đất
Sông Mã gầm lên khúc độc hành.*

(Quang Dũng)

Với ý chí kiên cường, họ vượt bao nhiêu gian khổ, thiếu thốn, bệnh tật để chiến đấu:

*Tay dao, tay súng, gạt đầy bao
Chân cứng đạp rìng gai, đá sắc.*

(Tố Hữu)

*Tây Tiến đoàn binh không mọc tóc
Quân xanh màu lá dữ oai hùm*

(Quang Dũng)

Nhà thơ Vũ Cao ở bài *Núi Đôi* lấy cảm hứng bi hùng từ hình ảnh cô du kích hậu phương giữ lòng chung thủy với người thương bằng hành động chiến đấu và hi sinh:

*Mới đến cầu ao, tin sét đánh
Giặc giết em rồi, dưới góc thông
Giữa đêm bộ đội vây đồn Thừa
Em sống trung thành, chết thủy chung!*

Ngoài ra, cảm hứng về đất nước xuất phát từ lòng yêu nước đã khơi dậy và phát triển thành những tình cảm tốt đẹp.

Đó là tình quân dân thắm thiết:

Các anh đi

Bao giờ trở lại

Xóm làng tôi trai gái vẫn chờ mong

...

Các anh về mái ấm cho vui

Tiếng hát câu cười rộn ràng xóm nhỏ.

(Hoàng Trung Thông)

Đó là tình đồng chí gắn bó, cảm động:

Súng bên súng, đầu sát bên đầu

Đêm rét chung chăn, thành đôi tri kỉ

Đồng chí!

(Chính Hữu)

Nhìn chung, cảm hứng về đất nước đã đem lại cho thơ kháng chiến chống Pháp tính trữ tình – chiến đấu sâu sắc, có giá trị nghệ thuật cao. Những bài thơ ấy đã bồi dưỡng lòng yêu nước, động viên nhân dân kháng chiến và góp phần đưa cuộc kháng chiến chống Pháp đến thắng lợi hoàn toàn.

Nguồn cảm hứng này giúp ta cảm nhận sâu sắc tâm tình người thanh niên Việt Nam yêu nước kháng chiến (*Tây Tiến* – Quang Dũng), xúc động mãnh liệt về những nỗi đau thương mất mát của nhân dân ta khi xâm lược (*Bên kia sông Đuống* – Hoàng Cầm), tự hào về đất nước ta giàu đẹp, lịch sử ta vẻ vang, nhân dân ta anh hùng với truyền thống chiến đấu vì độc lập, tự do (*Đất nước* – Nguyễn Đình Thi)...

Tóm lại, cảm hứng về đất nước trong thơ kháng chiến chống Pháp là kết quả của những hứng khởi, xúc động sâu sắc trước hiện thực kháng chiến lớn lao, cao đẹp và vô cùng phong phú. Đồng thời đó cũng là kết quả của sự cảm nhận vừa cụ thể vừa khái quát, thể hiện sâu sắc trách nhiệm công dân của người nghệ sĩ khi đất nước bị xâm lược. Cảm hứng về đất nước trong thơ ca kháng chiến chống Pháp tiếp tục được phát triển và nâng cao trong thơ ca thời kì chống Mĩ.